

Hitler in Mussolini določita pogoje kapitulacije Francije

Francija kapitulirala pred Nemčijo, odložila orožje in apelirala za premirje. Francoski vojniki zapustili Maginotovo trdnjavo linijo. Anglija naznanila, da bo vztrajala v borbi, čeprav se je Francija podala. Naval francoskih beguncev v Švico

BERLIN, 18. jun.—Adolf Hitler je Benito Mussolini se bosta sedaj sestala na konferenci, na kateri bosta odločila o usodi Francije. Kje se bosta sestala, ni znano, toda konferenca se najbrže vršila pri Brennerju, kjer je meja med Nemčijo in Švicijo.

Hitler je odletel z letalom z fronte na sestanku. Mussolini pa se je odpravil s posebnim vlakom iz Rima proti severu. Konferenca je sklical Hitler, ki je Francija apelirala na sklenitev premirja.

Nemčija bo nastopila proti Franciji v uri njenega poraza in odločno, toda ne v duhu osvoboditve, piše berlinski list "Anzeiger". "To zahtevajo odgovornost napram svoji vojaštvu in politične izkušnje v zadnjih tisoč letih."

LONDON, 18. jun.—Poročevalca Daily Mail poročajo iz Boronja o bitki med francosko in italijansko bojno mornarico v Indozemskem morju. On pravi, da so Italijani utrpeli velike izgube v tej bitki. Francoski bojno mornarico je poveljeval admiral Jean Darlan.

BORDEAUX, FRANCIJA, 17. jun.—Pod težo Hitlerjeve bližnje vojne in stalnega prodiranja nacističnih čet se je Francija danes podala, odložila orožje in apelirala na Nemčijo za premirje.

Kapitulacijo Francije, devete države, ki so se morale podati Hitlerju v zadnjih dveh letih, je izjavil maršal Henri Petain, predsednik nove francoske vlade. V svojem govoru po radiu je naglasil, "da mora Francija prenehati z bojevanjem. Stojimo v stiski z nasprotniki in apeliramo za ustavitve bojevanja."

Hitler, "junak in branilec Verduna" v prvi svetovni vojni, je star 84 let. Gotovo je, da bo Hitler stavljal težke pogoje Franciji.

Francija se je podala, ko so nacistične čete prišle zapuščati Maginotovo trdnjavo črto. Za trdnjavo te, o kateri so trdili, da je nepremagljiva, je Francija vložila pol milijarde dolarjev. Poročilo se glasi, da je francoska armada milijon mož obkrožena v Abzaciji Loreni.

Berlin, 17. jun.—Vrhovno poveljstvo je naznanilo okupacijo Orleansa in prekoračenje črte Lour. Nemške čete francoske armade poročilo se glasi, da so se nemške čete približale avcarski vojski pri Pontarlieru, južno od Besancona.

Vest o padcu Reynaudove vlade je bila sprejeta v Berlinu kot dodatni dokaz kritične in obupne situacije Francije. Neki predstavniki Hitlerjeve vlade je dejali, da je zdaj glavna naloga Nemčije uničenje sovražne oborožene sile.

London, 17. jun.—Velika Britanija, ki se je izrekla za nadaljevanje vojne, "čeprav bo trajala mnogo let," upa, da bo s svojo oboroženo silo na morju odločilno zmago, čeprav je bil francoski vojski na suhem zlomljen. Francoska bojna mornarica je druga najbolj močna sila na morju v Evropi. Angleške francoske bojne ladje bodo izvajale blokado proti Nemčiji.

Neville Henderson, bivši angleški poslanik v Berlinu, je danes, da on pričakuje, da bo Hitler skušal invadirati An-

glijto ta mesec ali v prvih dneh prihodnjega meseca. Henderson je pozval vse sposobne fante in može, naj primejo za orožje. "Hitler", je dejal bivši poslanik, "nas bo skušal izstradati z blokado, bombardiranjem mest ali z invazijo. Zdi se mi, da se bo poslužil vseh teh sredstev."

Fahy, Švica, 17. jun.—Francoski begunci, ki so doslej bežali v južne kraje svoje dežele, so zdaj pričeli prihajati v Švico. Na stotine francoskih beguncev je že prekoračilo mejo. Nekateri so povedali, da so nemški letalci bombardirali ceste, natrpne z begunci, da si ni bilo francoskih vojakov v bližini.

Angleški list svari Ameriko

Morje ne nudi zaščite Združenim državam

London, 17. jun.—List Daily Express je objavil uvodnik, v katerem opozarja Ameriko, da se moti, če misli, da je varna pred napadom. Morje v daljavi 3000 milj je ne more rešiti. Amerika naj ignorira zagotovila, ki prihajajo iz Nemčije.

"Mi ne dajemo nasvetov z namenom, da bi pridobili ameriško vojaško intervencijo v tej vojni," piše Daily Express. "Odločitev tega vprašanja zavisi od kongresa, toda Amerika bi se morala učiti iz naših izkušenj. Njeni državljani so prišli do iste stopnje kot mi v Evropi v času monarkovskega sporazuma. Po tem sporazumu smo se odahnil in postali zadovoljni. Vse to nas danes tepe in ponižuje. Zdaj smo v vojni, ki zahteva ogromne žrtve."

Popisovanje tujcev v industrijah

Chicago, 17. jun.—Vse čikaške kompanije, ki dobivajo naročila od vojnega departmenta, so bile pozvane po vladnih avtoritetah, naj ugotove število nedržavljanov v svojih tovarnah. Elektrarske in transportne kompanije so že prej podvzele korake prostovoljno v pričakovanju, da se bo to zahtevalo od njih pozneje kot obrambni ukrep. Uprava cestne železnice je odredila pregled zadnji teden, dočim je uprava naadestne železnice izjavila, da tak pregled ni potreben. Pregled glede zaposlitve nedržavljanov je bil izveden v zadnji svetovni vojni. Od takrat ni upošlila nobenega nedržavljan. Britton J. Budd, predsednik Public Service Co. of Northern Illinois, je dejal, da je že ugotovil, da so vsi delavci razen petih državljanji.

Italijani v Urugvaju ožigovali Mussolinija

Montevideo, Urugvaj, 17. jun.—Italijanske grupe in osebe italijanskega porekla, ki pravijo, da izražajo mnenje večine prebivalcev italijanskih naselbin v Urugvaju, so poslale spomenico angleškemu premierju Churchillju, v kateri obsojajo Mussolinijevo napoved vojne zaveznikom. Drugo poslanico so poslale predsedniku Rooseveltju. "Pozdravljamo vas navdušeno kot branitelja integralnosti svobodne Amerike in sodelovalca z zavezniki," se glasi poslanica, naslovljena Rooseveltju.

Velike poplave v Jugoslaviji

Ugodnejše vnovčevanje izseljenkih deviz

Belgrad, (JK) — Poplave, ki so v začetku tega meseca naredile mnogo škode v raznih krajih Jugoslavije, se še niso unesle. V Bosanski Krajini okoli Banje Luke je poplavlila reka Vrbas velike komplekse zemlje ter uničila mnogo domačih živali. Tudi v Pomoravju v Srbiji so povodnji pokončali mnogo posevkov in živine. Te poplave pa niso tako katastrofalne kot bile one v severnih krajih dežele zadnji mesec, ki so zahtevale tudi človeške žrtve.

V Veliki Gradiški so vsled naraslih potokov napravili veliko škodo hudourniki. V nekem kraju je hudournik odnesel eno kmečko hišo z družino štirih oseb, ki so tako našle smrt.

Že prej dane obljube glede boljše izmene za izseljenke denarne pošiljave so bile sedaj izpolnjene. Z njimi se bodo avtomatično okoristili vsi sorodniki ali družine izseljencev, ki so odšli iz domovine v svet. Finančni minister dr. Juraj Stojčević je podpisal rešitev o povračilu kurzu za izmenje izseljenkih deviz. S tem v zvezi je ravnatelj Narodne banke storil potrebne korake za izdajanje cirkularjev po tem rešenju tako, da se bodo izseljenke devize kmalu vnovčevale po novem kurzu.

Kampanja proti Italijanom v Abesiniji

London, 17. jun.—Časopisna agentura Reuters poroča iz Džibutija, francoska Somalija, da so stirje abesinski voditelji prišli tja z vojaškimi četami, da se bodo borili z Angleži in Francozi proti Italijanom. Med temi voditelji je Kagnaz Mokria, bivši načelnik abesinske garde pred podjarmljenjem Abesinije.

AVTNA UNIJA IZVOJEVALA ZVIŠANJE MEZDE

Pogajanja s korporacijo General Motors končana

DETAJLI SPORAZUMA OBJAVLJENI

Detroit, Mich., 17. jun.—Predstavniki korporacije General Motors in unije združenih avtnih delavcev so naznanili sklenitev sporazuma glede nove pogodbe. Pogajanja so trajala več tednov in izgledalo je, da se bodo razbila, kar bi spoprilo v nevarnost program narodne obrambe. Federalni posredovalci so nato posegli v spor, da izsilijo sporazum med unijo in korporacijo.

Detalji dogovora so bili že objavljeni. Avtna unija je izvojevala zvišanje plač. Dohodki delavcev se bodo povečali za \$6,000,000 na leto. Delavci bodo dobili letne politične s plačo, kar bo stalo korporacijo okrog \$6,500,000 letno. Dogovor dalje določa imenovanje posredovalca, ki bo reševal vse nastale sporne zadeve med unijo in korporacijo. Pogodba, ki bo predložena članom krajevnih unij v odobritve, krije okrog 135,000 delavcev v 53-tovarnih korporacijah v Detroitu in drugih mestih.

Na podlagi sklenjenega sporazuma bodo skupna mesdna izplačila znašala štiri odstotke več kot doslej. Unija je upala, da se bodo zvišala najmanj pet odstotkov, čeprav je zahtevala več. Unija je izvojevala važno pridobitev a provizijo glede imenovanja posredovalca. Slično provizijo je skušala vključiti v pogodbo, katero je sklenila s Chrysler Motor Corp., a ni uspela. Glavni namen provizije je preprečenje "divjih" stavk.

Sedem mož v Detroitu je bilo udeleženih v pogajanjih, toda v ozadju so stali trije člani posvetovalne komisije narodnega obrambnega odbora — William S. Knudsen, predsednik General Motors Corp., Edward R. Stettinius, bivši načelnik United States Steel Corp., in Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers in

Italijani napadli luke v Egiptu

Italijansko industrijsko mesto uničeno

New York, 17. jun.—Francosko radijsko poročilo, ki ga je danes prestregla tukajšnja radiopostaja NBC, se glasi, da so francoski letalci napadli z bombami Turin, italijansko industrijsko središče, in ga razdejali. Poročilo dostavlja, da protiletalske topniške baterije niso funkcionirale.

Aleksandrija, Egipt, 17. jun.—Tu je bilo naznanjeno, da so italijanski letalci bombardirali tri egiptska pristanišna mesta iz zraka. Tarča bomb so bila mesta Salum, Sidi in Barrani.

Bombe so zahtevale 30 žrtv med egiptskimi vojniki in civilisti. Napadena mesta se nahajajo zapadno od Aleksandrije in v bližini Libije, italijanske kolonije v Afriki. Komunikacije, objavljen v Aleksandriji, pravi, da so Angleži zasedli Caprusso, mesto v Libiji ob egiptski meji. Ujeli so dvesto italijanskih vojakov in osem častnikov.

Kralj Farouk je odletel iz Aleksandrije v Kairo, kjer se bo posvetoval s svojimi ministri. Iz Aleksandrije je pobegnilo že 60,000 oseb iz bojazni pred masnim napadom italijanskih letal na mesto. Koraki glede evakuacije nadaljnjih 200,000 oseb so bili že storjeni.

Rim, 17. jun.—Fašistična Italija, ki je šla v vojno proti Veliki Britaniji in Franciji, je naznanila, da se njena oborožena sila na morju, kopnem in v zraku uspešno bojuje. Štirideset francoskih bojnih letal, dve angleški in ena podmornica je bilo uničenih. Francoska letala so bila sestreljena v spopadih v zraku nad južno Francijo.

Valletta, Malta, 17. jun.—Italijanski letalci so ponovno napadli Malto, angleški otok v Sredozemskem morju. Rezultat bombardiranja ni znan. Na tisoče prebivalcev je pobegnilo v stare železniške tunele, ki jim nudijo zavetje pred bombami.

podpredsednik Kongresa industrijskih organizacij. Ti so bili v stalnih stikih s pogajalci v Detroitu. Izvajali so močan pritisk na obe grupi, ki je rezultiral v sklenitvi sporazuma.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Jože in Frances Slemec s svojima dvema sinovoma in Louisom Fortunom iz Willarda, Wis., so 15. t. m. obiskali gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Nov grob v Chicagu

Chicago. — Dne 16. junija je v bolnišnici po kratki bolezni umrl Frank Seljak, rojen v Zireh pri Logatcu. Bil je član društva 131 SNPJ in tu zapušča sina in tri hčere. Pogreb je jutri (sreda) ob devetih predpoldne iz pogrebnega zavoda na naslovu 4227 So. Cottage Grove ave.

Clevelandske vesti

Cleveland. — Dne 14. t. m. je umrl Louis Schuster, star 32 let in rojen tu. Zapušča ženo, tri otroke, starše, dva brata in tri sestre.

Milwaucke novice

Milwaukee. — Zadnje dni je spet večje število Slovencev, Hrvatov in Srbov dobilo državljanske papirje. — Poročeni so bili te dni Fr. J. Ambrož in DeEtta Murleau, Louis F. Govše in Lawrence Briake ter Fr. Telic in Albina Bergine. — Srebrni jubilej zakona je te dni imela dvojica Frank Kopušar. — V sosednjem Sheboyganu se je mlada rojakinja Olga Smerk težko pobila pri avtomobilski nesreči. — Poroke v Sheboyganu: Steve Marlette in Agnes Florjancic, John Vertacic in M. Zagorc ter Edward Gruenke in Frances Turk.

Dolga vojna bo izčrpala Italijo

Mnenje angleških ekonomov

London, 17. jun.—Ekonomski veščaki, ki so prezrli možne učinke totalne vojne na angleško gospodarsko in socialno življenje, napovedujejo, da bo dolga vojna popolnoma izčrpala Italijo. Napoved bazirajo na dejstvu, da 61 odstotkov italijanske predvojne trgovine, ki je vitalnega pomena za obstoj Italije, je zunaj Sredozemlja, katero je zdaj popolnoma blokirano po zaveznikih. Najbolj resna je ustavitve dovoza olja in drugega bojnega materiala. Italija bo porabila svoje zaloge olja v nekaj mesecih.

Slične napovedi so bile izrečene tudi glede Nemčije, ki pa se niso uresničile. Anglija in Francija nista mogli preprečiti dovoza potrebnih v Nemčijo iz neutralnih držav in Rusije. Italija je uvažala 80 odstotkov olja iz dežel na drugi strani Sredozemlja in 20 odstotkov iz Rumunije. Ako bo še dobivala olje iz Rumunije, se bo to vrnilo na račun Nemčije.

Angleška vlada je razglasila embargo na uvoz italijanskega blaga, ki se je doslej apliciral samo na Nemčijo. Razglas naglašja, da imajo zavezniki nepoprečno pravico, da nastopajo prav tako proti Italiji kot proti Nemčiji, ker obe vodita brezbojno vojno.

Gospodarska razrvanost, ki je posledica totalne vojne, je velika v Angliji in Franciji. Izgube v kapitalu, investicijah, trgovini, plovbi, finančnih in industrijah so ogromne. Vzelo bo več let predno bo preračunana škoda, povzročena z uničevanjem mest, železnic, mostov, cest, tovarn, skladišč in parnikov.

Izgube so tako velike, da ekonomski ne verjamejo več, da bi kapitalistični sistem, kakršnega je poznala Evropa pred vojno, še kdaj oživel. Celototalitarne vladne oblike, katerih metode so morale osvojiti celo takozvane demokratične države, bodo drugačne, ko bo vojna končana. Evropa se je znašla v resni krizi in vse kaže, da se ne bo vrnila v predvojni status.

RUSIJA STAVILA ZAHTEVE ESTONIJI, LATVIJI

Bivši predsednik Litve interniran

SOVJETSKI PRITISK NA TURCIJO

MOSKVA, 17. jun.—Sovjetske čete so danes vkorakale v Estonijo in Latvijo brez vsakega odpora. Pohod je sledil hitrim potezom, ki so konsolidirale sovjetske pozicije v baltičkih državah.

Moskva, 17. jun.—Rusija je naznanila, da je stavila nove zahteve Estoniji in Latviji glede ojačanja sovjetske oborožene sile v vseh glavnih središčih obeh držav, da izvede provizije pakta vzajemne vojaške pomoči na vsej črti.

Zahteve je vključevala nota, izročena poslanikom obeh držav v Moskvi. Nota vsebuje tudi obdolžitve, da Latvija ni hotela preključiti vojaške zveze z Estonijo, temveč je skušala potegniti v to zvezo tudi Litvo in Finsko. Sovjetski voditelji trdijo, da je Latvija s tem kršila provizije pakta vzajemne vojaške pomoči.

Ko je Rusija pozvala Finsko, naj sklene sličen pakt s njo, se je slednja uprila in sledila je vojna. V Moskvo prihajajo zdaj poročila iz Londona in Stockholma, da je Hitlerjeva agresija v Franciji odgovorna za utrjevanje sovjetskih vojaških postojank v baltičkih državah. Uradni krogi naglašajo, da so ta poročila brez vsake podlage in da bo Rusija še nadalje kooperirala z Nemčijo.

Moskva je sinoči zanimala poročilo iz Londona, da je Rusija pozvala Jugoslavijo, Rumunijo in Turčijo, naj ojačajo svoj pakt proti agresiji, "da se bodo lažje upirale ekspanziji Nemčiji in Italije."

Rusija je naznanila, da jo je nemški poslanik v Moskvi informiral, da so bili Antanas Smetona, bivši predsednik Litve, in drugi visoki litovski uradniki internirani v Nemčiji.

Stockholm, Švedska, 17. jun.—Ruska okupacija Litve je bila vzeta na znanje kot prvi korak sovjetske udeležitve v vojni. Tu objavljena poročila pravijo, "da prihaja nadaljnja revizija statusa baltičkih držav." Meja Litve je odprta Rusiji in ona lahko pošlje tja veliko armado.

Istanbul, Turčija, 17. jun.—Pritisk sovjetske Rusije je očitno v ozadju odločitve Turčije, da bo držala svoje roke proč od konflikta med Nemčijo in zavezniki, čeprav je Turčija sklenila vojaški pakt z Veliko Britanijo in Francijo. Tu prevladuje mnenje, da bo Turčija sklenila sporazum s sovjetsko Rusijo z zagotovilom, da ne bo dovolila prehoda zaveznikim bojnim ladjam skozi Dardanele.

Turški voditelji naglašajo, da je Turčija sklenila zvezo z Anglijo in Francijo v interesu svoje lastne zaščite. Zdaj so spoznali, da zavezniki ne morejo protektirati Turčije, zato nima zveza nobene veljave. Turki so mislili, da sta Velika Britanija in Francija močni in da se bosta lahko upirali nemški oboroženi sili, toda zdaj so spoznali, da so se motili.

Drhalski naval na člane verske sekte

Litchfield, Ill., 17. jun.—Čez 60 članov verske sekte, imenovane Priče Jehove, so pripeljali v tukajšnjo jetnišnico potem, ko jih je oborožena drhal napadla in razbila 16 avtomobilov. Člani te sekte so si nakopali jeso mehanov, ker nečjejo pozdravljati ameriške zastave.

To je naša vojna.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society
Narodna za Zdravilo delavce (aven Chicago) in Kanado
\$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago
in Cincin 7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo
\$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Consent to do business.—Recepti dopisov in nenarodnih
glasov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, po-
vesti, drame, pesni itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil potniško.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

PROSVETA

2617-28 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (June 30, 1940), poleg valovite
črte na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla
narodna. Potniško je priloženo, da se vam list ne ustari.

Ameriški "epizarji" na delu

Bilo je komaj včeraj, ko je beseda "appeasement" (pomirjevanje, potolaženje) postala klasičen simbol za zunanjo politiko onih državnikov, ki so imeli odločilno besedo v Angliji in Franciji. Medtem, ko se je Hitler mrzljivo oboroževal in gradil svojo ključno masino — ko se je pripravljal na to, kar danes počenja — so Laval, Plandin, Daladier, Chamberlain in drugi zatisnili obe očesi in pustili Hitlerja, naj dela kar hoče. Takrat smo čitali v ameriškem tisku, da so Hitlerja "epizali", to je pomirjevali in skrbeli, da ga z ničemer ne ullažjo. To je bilo važno! Hitlerja niso smeli žaliti in dražiti, dokler je gradil veliko ključno masino!

Lansko jesen je Hitler naredil konec "epizarjski" politiki v Evropi — potem ko je on sam "epizal" Stalina s tem, da mu je dovolil delež plena na Poljskem in kontrolo nad baltskimi pristanišči. Hitlerjeva ključna masina je bila takrat dograjena za udar na Poljake in zapadne demokracije, ampak Hitler je hotel imeti zavarovan hrbet s strani Rusije, ko bo zaposlen s krvavim poslom na zapadu — in to zavarovanje je dobil. Trenutno je to bilo Stalinovi diktaturi v korist, kako bo v bližnji bodočnosti, danes še ne vemo — ves svet pa danes lahko vidi in ve, da je bil tisti Hitler-Stalinov pakt v ogromno škodo demokraciji Evrope.

Ko je torej sramotna "epizarjska" politika skrhala v Evropi, se je preselila v Ameriko. Yes — danes je tukaj že v polnem cvetju, in če ne bo ameriška demokracija čuječa sleherno minuto, bo ameriško "epizarstvo" še letos dozorelo v klasje.

Ameriški "epizarji" so v glavnem stari burbonci, ki ne morejo pozabiti svojih zlatih starih časov in ki se absolutno ne morejo naučiti ničesar več; to so v glavnem ekonomski baroni, ki imajo v svoji službi precejšnje krdele političnih in intelektualnih strahopetcev brez vsakih idealov in principov. Tem ljudem ni nič za kakšen ideal demokracije — edina skrb jim je njihov kapital, njihovo gmatno premoženje. Za Ameriko kot neodvisno in demokratično republiko niso v strahu, so pa v silnem strahu za svoje privatno premoženje, ki bo v nevarnosti, če bo Amerika prisiljena prijeti za orožje v svojo obrambo.

Za odvrtitev te nevarnosti so pripravljene "epizati" Hitlerja za vsako ceno do — svojega premoženja; pripravljene so kapitulirati na vsej črti do svojega premoženja, pripravljene so na vsak "mir" z vsemi banditi na svetu, samo če jim ostane njihovo premoženje, zato pa zdaj desperatno zahtevajo, da se republikanska stranka pretvori v "stranko miru" in kot taka naj pritegne v svoje vrste vse one demokrate in vse one Američane, ki hočejo "mir" in ki vsled tega ne bodo izživali in dražili totalitarskih diktatorjev v Evropi, naj delajo tam, kar hočejo!

To nizkotno stališče "epizarjev" pomeni totalen bankrot teh ljudi. Te, kar se dogaja zadnje mesece v Evropi, jih ni doseglo niti za prašek. Nikdar ne bodo spoznali, da je mir s podivjano zverjo nemogoč in edina posledica vsakega miru v tem položaju je — nagla ali počasna smrt. Človek more izbirati le med dvojim: uničiti zver ali pa mirno čakati, da zver uniči njega. . . Seveda, kdor ni človek, se lahko poslužuje tretje poti: odkupi se s tem, da sam postane zver!

K sreči ameriški "epizarji" še ne kontrolirajo zunanje politike Amerike. Dokler so na čelu Amerike ljudje, ki še verujejo v demokracijo in dokler je za temi 85 odstotkov Američanov, ki še verujejo v demokracijo in jo so pripravljene braniti — ne bo Amerika kapitulirala za "epizarjsko" ceno.

Blazen krič "epizarjev" da Roosevelt hodi za Wilsonom je nepopisen bluff. Roosevelt niti kdo drugi ne more danes iti za Wilsonom. — kajti Wilsonovega časa ni več, Wilsonovih razmer in Wilsonovega sveta danes ni več! Danes je Amerika v popolnoma drugačnem svetu in ves svet, se nahaja v popolnoma drugačnih razmerah! Leto 1940 ni več leto 1917!

Naj so bili motivi prve svetovne vojne še tako sebični in njena gesla še tako sleparška — ni na motivih in gestih druge svetovne vojne (Dalje v sodnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

Barbičeva kolona

Cleveland. — Dne 22. maja mi je pisal Ignac Kastelec iz Biwabika, Minn., kako je še kaj v Clevelandu. On je star clevelandski naseljenec, oziroma bil je. Mislim, da se je preselil v Minnesoto leta 1910. Tukaj je delal v East Ohio Gas Works na East 62 st. ob New York Central železnici pri jezeru Erie. To tovarno so naši prej nazivali "koksovna" in tako jo še tudi zdaj nazivajo.

Tisti, ki ste bili v Clevelandu pred 30 leti, si lahko mislite, da je v teh letih nastala velkanska sprememba, in sicer ne samo v Clevelandu in Ohiju, marveč povsem svetu, še celo v — Etiopiji, kjer je zavladal Mussolini (koliko časa bo vladal, je drugo vprašanje).

Ti-je nekdanji stari Clevelandčan se kaj radi spominjajo starih šeg in navad. Še vedno se spominjajo "Zuzemberka", salunov in harmonike. Spominjajo se, kako so korakali od saluna do saluna in kukali in povpraševali, katera je prišla iz starega kraja. Spominjajo se "Kurje vas", "Šiške" in ne vem kaj še. Ampak vse to je minilo.

Tisti salunariji, ki so se nahajali v "Zuzemberku", od East 38 st. do East 55 st., so povsem izginili. Večinoma so pomrli in kdor še ni, ga tudi ni več tam. (Tudi) Pennsilvanska železnica pri East 38 st. ne teče več po tleh preko St. Clairja, marveč nad St. Clairjem po nasipu do Newburga.)

Tako me Ignac vprašuje o Špelkoti, ki je imel salun na East 36 st. in St. Clair. On je mrtev. Vsaj tako mi je povedal John Mihevc, brat Jacka Mihevca iz Salema, O., kjer dobim mleko. John je Clevelandčan, oziroma stanuje na 22908 Ivan ave. — v Euclidu — dela pa na East 69 st. blizu St. Clairja.

Ako greš v soboto zvečer po St. Clairju v "Zuzemberk", ni več tistega življenja kakor je bilo včasih, na primer od leta 1900 do ameriškega vstopa v vojno leta 1917. Tudi nekdanje hiše so izginile. Sedaj so tam gasolinске postaje, skladišča, male tovarne, ali pa — podrtje. Na East 49 st., kjer je nekdanje bilo otroško zavetišče protestantske sekte, je sedaj nekakšna fabrika in pa prostor za staro železo — scrap yard. Skoro se lahko reče, da je sedaj po osmih zvečer v "Zuzemberku" mrtvilo.

Nekdanji salunar Jerman, ki je imel gostilno med 38. in 39. ulico, je mrtev, prav tako Anton Kuhel in Tone Kos. Breskvar je inšurenc agent, Plevnikar predsednik International banke. Mike Škufca dela v tovarni na zapadni strani. Tam, kjer je bil Vehovec salun, je gasolinška postaja. Louis Jalovec, bivši salunar na Carry ave. in Wilson — sedaj East 55 st. — je v Skoecjanu na Dolenjskem menda v penzjonu. Mnogih nekdanjih "vplivnih mož" nisem poznal in jih ne morem imenovati.

Bolj živahno je vzhodno od East 55 do 79 st. in od jezera do Superior ave., kjer je zdaj glavna slovenska naselbina "na St. Clairju". Zvečer in tudi čez dan je na St. Clairju med 55. in 79.

precej živo. Tam so tri gledališča, na E. 62 je Grdinova banka, na E. 63 pa International banka, ki spada našemu narodu. Med E. 64 in 65 je Slovenski narodni dom, ki nam je vsem v ponos. Ta je dom naše kulture. Kulturo igramo, jo pojemo in pijemo, zraven pa debatiramo in se za kratek čas malo pokregamo. Je dom naše politike in celo slikarstva — toda na žalost smo izgubili umetnika. Cejo muzej ustvarjamo.

Kam so šli ti rojaki iz "Zuzemberka", "Šiške" in "Bibi-lice"? bo vprašal Ignac, Joško in Franjo. Well, od leta 1917 do 1927 so se največ naseljevali radi svežega zraka v Collinwood, to je od E. 136 do E. 167 in še dalje po St. Clairju, Waterloo rd. do jezera Erie. Skozi Collinwood je nekdanj vozila tako zvana rdeča poulična ali Shore Line do Ashtabula, ki je 64 milj od Clevelanda. In ob Nottingham rd. in Euclid Creeku je nekdanj stala remiza. Tukaj je bila pred 30 leti sama farmarija. Tukaj na Muskoka ave., kjer pišem ta dopis, so se pred 21 leti še pasle krave in ni bilo treba v Salem po mleko, marveč samo preko ceste, kjer je vozila električna in kjer je na E. 185 stalo nekaj hiš in par prodajal.

In danes? Danes so nekdanje tukajšnje farme vse posejane s črtnimi hiškami in prodajalnami in banko in gledališčem La Salle. Vse moderno. Tukaj v Nottinghamu živi na tisoče prebivalcev, po večini Slovenci s St. Clairja in "Zuzemberka". Pred 30 ali 35 leti so ti rojaki sem zahajali na jago nad zajec ali pa, da so kakšnega stanišil pri tem ali onem slovenskem farmarju. In tako je nekdanjemu staremu Clevelandčanu, ki je zdaj kje v Pennsilvaniji, Minnesoti, Montani ali kje drugje težko najti svojega prijatelja iz prejšnjih let. Sedaj je vse spremenjeno. Nekdanja "kastrolka" je izginila in je sedaj tam "Shopping News". American Steel & Wire — naši so ji rekli "angleška dratovna" ali pa tudi same "dratovna" — je del U. S. Steel Corp. in je njeno "kranjsko" ime pozabljeno. "Stilburg" je Otis Steel Co.

Ce se vrneš v metropolo po 30 letih, boš izgubljen sin. Jezik izgineva, čeprav smo metropola. Tisti, ki ne znajo dobro angleški, znajo še slabše slovenski. Je mešanica obojega, ki davi našega rojaka, da ga skoro težko razumesh. Inteligenčnosti ne dobiš toliko kakor čitaš o njej iz naše metropole. Slovnčarja poznamo samo enega, ki se šteje, da je stoprocentnej; en par jih je 99%, deset 90%, vsi drugi s tem dopisnikom vred pa below 50 per cent, ali po domače rečeno pod ničlo.

Toda verski duh pa še odmeva od nas. Mnogo nas se je — spreobrnilo. In kako tudi ne? Saj imamo mnogo mož, ki so zato tukaj, da brezbožne spreobračajo. In imajo uspeh. Nekdanj smo bili tudi socialisti. To dostikrat ponavljamo in tudi vemo, ga so bili. Toda smo padli že skoro na konico. Sedaj pravijo, da zopet napredujemo, sploh smo se kar podvojili. Pa kljub temu silimo nazaj. Noče-

mo več verovati v besede Karla Marxa — "združite se". In to celo tisti, ki so nam zabicevali, da se moramo držati teh besed in druge spodbujati. Še celo ti so se spremenili, ker vreme tako hoče in vleče iz Windy Cityja. Sedaj že skoro govore, kako neumni so bili, ko so oznanjevali evangelij "delavci sveta, združite se!" Koliko denarja bi lahko prihranili, če bi bil naš narod po svoje združen. In tako se človek od ljudi veliko nauči. In pa spoznavaj jih.

Ali bi ne bila ogromna vsota, ako bi sodrug v Clevelandu prihranil kar deset centov na mesec? Kako bi naši ljudje, ki sedaj nosijo te-le dajme v cerkev, potem radi pristopili v našo prosvetaško društvo! Dajm bi še vedno imeli za cerkev in ga darovali pri sveti maši. Zakaj se nisimo tega prej spomnili? Ampak veter ni tako pihal iz Windy Cityja. In sedaj smo srečni. Spreobrnilo smo se in rešili si nas, o Bog!

Frank Barbič, 53.

Nekrolog Harveyju Gregoryju Peruškiu

Cleveland. — "Kdor hoče biti ljubljn, mora umreti." Tako se je godilo tudi s teboj, Perušek. Dokler si bil živ, so bili ljudje zelo skopi s priznanjem, akoravno so bili poučeni o tvojih vrlih in ustvarjanju v korist in ugled naroda. Mal odstotek ti je dal priznanje. Ali večina . . . ? Tudi tisti, ki pravijo, da so narodni voditelji, ko si prišel zopet med nje po več letih borbe za življensko eksistenco, učenja in ustvarjanja umetniških del, katera so že med drugim zaslovela, so te sprejeli. Ali kakor hitro so spoznali, da se tvoja principiela pota križajo in ti nočeš in kot umetnik ne moreš nazaj, pač pa vedno naprej, so te zapustili. In tvoje ustvarjanje, kot sina slovenskega naroda, tistega naroda, kate-rega si s svojo umetnostjo tako častno predstaval in zastopal, ni imelo za nje nobenega pomena.

Tvoje življenje je bilo prava Kalvarija. Mnogokrat sem se čudil, ko si mi pripovedoval, kod vse si potoval v starem avtu s svojo ženo in hčerko, mnogokrat brez beliča v žepu. Mnogokrat sem razmišljal o najhujših pogovorih. Ali je to mogoče, ali je možno, da človek toliko vzdrži? Ko sem se pa spomnil tvojih umetniških del, sem se spomnil na nevarne in za človeka skoro nedostopne kraje, ki so ti bili podlaga pri umetniškem ustvarjanju in mi je izginil ves dvom. Ponosen si bil na vse, kar si pretrpel; pripovedoval si, ne da bi hotel ustvarjati sočutje. Tvoj nagon je bil ustvarjanje moderne umetnosti, ne da bi pričakoval materialne koristi zase, in te si bil zelo malo deležen. Ustvarjal si pa bogastvo, ki ga bodo znale ceniti bodoče generacije.

Prepričan si bil, da bodo ljudje postali res človeški, ko bodo razumeli pomen delavske kulturne umetnosti, kot si mi večkrat pravil. Takrat se ne bodo pustili izkoristiti ne po enem ne po drugem, ne bo ne vojn in ne mizerije, pač pa bo vladala brat-ska ljubezen med vsemi narodi. Edina kompeticija bo, kateri narod bo bolj napredoval kulturno in umetniško, kar bo imelo zelo dobre posledice pri ustvarjanju boljsega človeka. Zato si v ljubeznijo in poštivalnostjo vodil krožek mladeničev in mladenk umetniške šole Slovenskega narodnega doma.

Ali Narava, v katero si neizrečno veroval, te je poklicala po trudapolnem delu k počitku.

David Dubinsky, predsednik oblačilne unije International Ladies Garment Workers.

Vem, da to željo zapišem v tvojem imenu: Da bi tvoji učenci in učenke, na katere si bil tako ponosen, nadaljevali delo, kate-rega si jim ti začrtal. To je bila tvoja največja želja — ustvarjati za bodočnost. Upam, da ga bodo vršili, ker si med njimi ustvaril male umetnike, saj njihove razstave pod tvojim vodstvom so tako pokazale. Oni bodo tvoj živ spomenik; kakor tudi tvoja umetniška dela, ki krasijo narodne, delavske in zasebne domove.

Tvoje truplo je postalo pepel v pondeljek, 10. junija 1940. Tvoj duh in tvoja dela so pa med nami bolj upoštevana — kot kdaj prej.

Tvoji družini in sorodnikom moje iskreno sožalje! Tebi, prijatelj Harveyju Gregoryju Peruškiu, časten spomin!

Louis Zorko.

Jubilejni piknik sot. kluba in Zarje

Cleveland. — Sezona piknikov se je pričela. Eden najpomembnejših piknikov bo v nedeljo, 7. julija, na izletnih prostorih clevelandskih društev SNPJ. Ta dan priredita klub 27 JSZ in njega pevski odsek Zarja skupni piknik, ki bo obenem tudi jubilejni, ker ta dan obhaja klub 30-letnico svojega obstoja.

Na programu bo več zanimivih točk, in sicer nastop soc. Zarje in več govornikov, kakor Kristan, Zaitz, Petrovič, Jauch in drugi. Program bo vodil sodrug Zorko. Nadalje se bodo vršile razne igre in ples, za katerega bo igral Jankovičev orkester. Na razpolago bodo tudi razna okrepčila. Več podrobnosti pozneje.

Opisati zgodovino soc. kluba 27, vse delo, ki ga je napravil v teh letih svojega obstoja, bi vze-elo debelo knjigo. Priredjal je shode, predavanja, postavil kandidata za državno in mestno zbornico, obdržal večerne šole za politično izobrazbo, računstvo in angleščino. In to bo delal tudi v bodoče, ako ga ne bodo svetovne zmešnjave vrgle iz tira. Zato apeliramo na zavedne delavce, da se nam pridružijo in delujejo z nami za boljše bodočnost človeka, v kateri ne bo nacizma, fašizma in kapitalizma, ki bi nas tiral v vojno in pogubo. Da imamo danes vojno in vse gorje, je največ kriva delavska ignoranca, ki raje sledi demagogom kot pa poštem in iskrenim delavskim voditeljem. Zato želimo, da nas posetite na tem pikniku in proslavi 7. julija v polnem številu, ker to bo nam vsem v korist.

Na praznik ameriške neodvisnosti, 4. julija, pa se prične konvencija JSZ in Prosvetne Matice v Collinwoodu v Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd. V petek, 5. julija, bo ob osmih zvečer javen shod, na katerem bo govoril urednik Proletarca Frank Zaitz, po shodu pa bo ples in prosta zabava. Vstopnina prosta. V soboto zvečer, 6. julija, ob osmih zvečer bo banket, na katerem bo govoril sodrug Etbin Kristan in drugi. Vstopnina 75c. Vstopnice se dode pri članih vseh treh klubov. Kdor ne zmore vstopnine, lahko vseeno pride in posluša govornike.

Piknik društva Naprej 5 SNPJ se vrši 30. junija na istih prostorih. Tudi ta piknik bo zanimiv. Zato vabimo vse, kar leze in gre, da se okrepčamo v prosti naravi in pomagamo društvu do boljsega uspeha.

John Kriebel.

Ali ste že naročili Prosveto ali "Prosveto"? Podprite svoj list!

Ob tednu

Anton Garden

Naslov tega članka bi bil lahko: "Se o zdrženju." Človek je radoveden koliko daleč je ali se bo funkcionarjem SSPZ, predvsem uredniku Naredka, posrečilo prepričati članstvo, da je SNPJ vrgla pod nož združenju teh dveh organizacij. Ta vtis do vsaj tisti čitatelj Napredka po konvenciji SSPZ, ki sliši samo eno plat zvona in ki ne pozakulskih in odprtih potez nasprotnikov zdrženja na konvenciji zveze, s katerimi so sprejeli večino delegacije, vsaj pa dovolj delegatov, da so dobili večino na svojo stran.

Govorim le v svojem imenu, toda rečem, delanje takega vtisa na račun SNPJ in čenov na odgovornih mestih, ki so za zdrženje ni preveč pošteno. Za nasprotnike zdrženja bi bilo bolj častno in pošteno, ako bi odpraspotovali, ne pa se posluževali raznih tkov in potez, katerih namen je prepeljati članstva SSPZ in mu potegnili mrežo na o (Najbrže bi bilo zanimivo, ako bi kdo, ki je afera bolj znana, opisal zakulisne igre, so se vršile za časa konvencije v Clevelandu. Kot slišim, so pri tem interesi nekega privnega podjetja igrali zelo važno vlogo, da govorimo o interesih posameznikov.)

Višek teh potez nasprotnikov združenja SNPJ so "provizorični pogoji", katere je sprejela konvencija s 36 proti 25 glasovom, in rešucija, ki veže roke združitvenemu odboru SSPZ. Te "provizorične pogoje združenja" objavil Napredak z dne 5. junija, kakor ta osnutek združitvene pogodbe SNPJ — upam da oboje pribeži tudi Prosveta v uradni silki.

Navidezno ti "provizorični pogoji" niso ti, da bi se združenje ne moglo izvršiti. Preže sam naslov pravi, da so "provizorični", je podvrženi modifikaciji po odgovornih funkcijarjih in v sporazumu obeh organizacij. Drugič pa "provizorični pogoji" direktno dajejo to pravico združitvenemu odboru SSPJ v tretjem odstavku 1. točke (ta točka je med da bila glavno sporno vprašanje — vsaj navidezno). Ta odstavek se glasi:

"V slučaju, da na nasvet našega odvetnika preje opisano postopanje ne more biti zakonito izvedeno (spojenje obeh organizacij v združitveni konvenciji po FORMALNI RAPOSTITVI OBEH), tedaj ima združitveni odbor pravico izdelati novo točko 1) združitvene pogodbe, ki bi bila sprejemljiva od obeh zdrževalnih odborov."

Tisti, ki so sestavljali "provizorične pogoje", so se očitno zavedali, bodisi zavestno ali podzavestno, da je bilo vse grmenje na konvenciji proti 1. točki združitvene osnutka SNPJ, katero je sestavil naš upravni odsek, ki v jedru določa, da se združenje izvrši po čarterjem SNPJ le — prazno grmenje.

Drugi vzrok za prej citirani odstavek iskati tudi v tem, da so se sestavljali "provizoričnih pogojev" očitno tudi zavedali, da niso v 1. točki nikjer definirali ali opisali združitvene procedure, to je, pod katerim imenom se naj združenje izvrši. (Kolkor se informiran, se mora združenje izvršiti pod imenom ali drugim čarterjem, kar je poglavje same zase.) Zato so združitvenemu odboru tudi da moč, da na nasvet njih odvetnika lahko sprejmeniti to točko, v resnici sestavi novo, ker točka "pogojev" je le bistvena ponovitev uvodnega odstavka in nobeno nadomestilo 1. točko združitvenega osnutka SNPJ.

Toda velik "joker" ali zajec v grmu je prazne sprejeta resolucija, s katero je konvencija baje zavezala roke združitvenemu odboru. Besedo "baje" rabim vsled tega, da resolucije še nisem čital, toda sem bil informiran, da prepoveduje združitvenemu odboru vsako bistveno modifikacijo teh "provizoričnih pogojev združenja" in da mu daje pravico malih ali slovničnih popravkov.

Če je to resnica, potem je malo upanja na združenje — v resnici nobenega, ako članstvo SSPZ ne spremeni konvencijnih zaključkov izredno konvencijo ali splošnim glasovanjem. S to resolucijo so si nasprotniki — najhujš skupina — zavarovali svoje šance. Storiš še več: iz vseh "provizoričnih pogojev zdrženja" so napravili činično farsno, ker na drugi strani so privolili, da je konvencija dala zdrženje.

(Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 18. junija 1920)

Domače vesti. Po slovenskih naselbinah Pennsilvaniji so bili razširjeni cirkularji z denarno pomoč katoliškim Orlom (Cukom) starem kraju.

Delavske vesti. Ameriška delavska federacija, ki zboruje v Montrealu, Kanada, je poslala Ligo narodov.

Iz inozemstva. Iz Londona poročajo, da je Trstu izbruhnila vstaja "anarhistov", katero so se pridružili tudi Slovenci.

Sovjetska Rusija. Beg Poljakov iz Ukrajine se nadaljuje.

(Dalje iz prve kolone.)

nobene krinke. To so odprto povedali v Berlinu in Rimu. Zlasti Mussolini je to jasno povedal pred enim tednom: Mi se dvigamo proti gnilu demokraciji zapadnega sveta!

Grupa angleških vojakov s strojnimi v nekem belgijskem mestu.

Novice iz starega kraja

Slovenije

Regulacija Drave od Maribora do Ormoža

Problem regulacije dravskega reke od Maribora do Ormoža je star. Že pred 70 leti so bili načrti za regulacijo, katero bi bilo mogoče rešiti s katero bi bilo mogoče rešiti 7000 ha rodovitne zemlje. V srednjem toku Drave so vsako leto veliko škodovali zaradi odnosa Drava in kompleksne rodovitne zemlje. Sedaj se bliža regulacijski načrt, ki bo izveden v več etapah, pričela pa bodo na najbolj občutljivih delih: pri St. Janžu in Ptujju, pri Borju, pri Ptujju in Borju. V prvih treh letih so predvideni na 7.420.000 din, v naslednjih treh letih pa na okoli 10.000.000 din. V šestih letih tako dovršena prva etapa regulacijskih del. Po načrtu bodo pri St. Janžu in Ptujju, nato pride na vrsto odsek med Ptujjem in Borju. Dela v prvi etapi so že oddana stavbenim inš. Pretnar iz Ljubljane, regulacija dravske struge pri Ptujju pa bo šele razpisana. V celoti predvideva regulacijski načrt srednjega teka reke Drave okoli 97 in pol milijona dinov. Za kritje stroškov v prve etapi bo vzetih 13 milijonov dinov, za štiri milijarde pa za javna dela, ostanek pa prispevala deloma banska kasa, deloma pa prizadete občine.

Rešitev problema regulacije dravskega dela Drave pa ni povsem samo radi tega, ker se tako zajezila vsakoletna poplava škoda na narodnem premoženju, temveč tudi zato, ker velika poplavljenost dela nudila koristnim in stotinam domačim obrtnim moči zaposlitev in kruha za prijetno odjeknila tudi v celnem in gospodarskem položaju. Poudariti pa je treba navedene tudi nacionalno stran. Slovence delavcev bodo ostale doma, mesto da gredo na sezonsko delo v tujino ter bodo še bolj zadržane zemljo, ki jim daje zažive in ekisitenco, ki sta vsajni jamstvi ljubezni do naša in države.

Jubljanska Zvezda v zatonu ...
Zdaj, ko je dokončno sklenjeno, da bo spomenik kralju Aleksandru postavljen na Kongresnem trgu, se je mestna občina na hitro hotela dela preureditve trga pripravljene načrtih. Zelo je, da bi se mogel odkriti kraljev spomenik že na letošnji Vidovdan.

In tako je za Zvezdo, ta simbol ljubljane, prišla zadnja ura. Že pojejo tam žage in sekirice, drugi za drugim padajo stari ljubljanski kostanji, ki so se v hladni senci naslajale generacij meščanov, ti ljudi, vsem ljubljancem, neme in vendar tako agovorne ptice tolikih veselja in tužnih dni Slovencev, ki jim je dala iz ljubljane domovine, kaj se hoče? Staro ljubljano, novo vstaja. Moderno ljubljano, ljubljane bi starokopitna ljubljanka kazila, tako pravijo, in ona se mora tako biti ...

Ali menda je za Zvezdo le malo žal. In da bi nam bilo malo žal pri srcu, so vsi čakali dopovedovali, čes, ti kostanji bi itak mogli več živeti, so že vsi okuženi od take in take bolezni in umrli na smrt. Toda, če gledamo zdravi beli les razrezanih kostanjev tam na jasi, pa to težko razumemo. In res je, da so vsi kostanji spet ozeleneli in se razvejevali.

In to je tragično, da morajo kostanji adaj v smrt, v svoji najljubši krasi. Da so jih podrli v tisti tužni goloti, bi ne bilo tako žalostno. Če nikoli niso tako lepo cveteli kot letos? Pravi star govorci, pensionisti, očno gledajo na starih, dobrih prijateljev, in oči se mu zarojajo ...

Manjkanje živine
V zadnjem času je spričo živahne ekonomske konjunktore primanjlo živine. Toda leže se za živino, ki je potrebna za proizvodnjo mesa in mleka. Zaradi tega se v mnogih krajih pojavlja pomanjkanje živine, zlasti goveje. Na to je v veliki meri vplivalo pomanjkanje suhe krmne. Radi odprave tega pomanjkanja, da je niti naši domači mesarji ne morejo več dobiti za zakol, o kupčiji s plemensko živino pa ni govora.

Uboj zaradi objema
V neki gostilni v Kamnici so 8. decembra preteklega leta popivali fantje, ki so bili že precej okajeni. Med pivci je bil tudi delavec Ivan Sedih, ki je razposajeno objel 26-letnega obtoženca Antona Gostinčiča iz Košakov. Ta objem je bil za mladega Sedih usoden in ga je veljal življenje. Gostinčič je planil pokonci in pričel Sedih psovati, češ, da nista svinj skupaj pasla. Ker je grozil pretep, so ju gostje izrinili iz gostilne. Na cesti se je prepil nadaljeval. Obtoženi Gostinčič je pograbil kamen in navall na svojo žrtve, ki ji je popolnoma razbil glavo. Sedih je v krvi oblezal. Prepeljali so ga v mariborsko bolnišnico, kjer pa je na Silvestrov večer izdihnil. Obtoženec je priznal dejanje in krivdo. Bil je obsojen na 2 leti in 6 mesecev strogega zapora in na 3 letno izgubo častnih pravic.

Gospodarski položaj na podeželju
Stari pregovor pravi, da je kmet steber, na katerem sloni država, vendar je najbolj zapostavljen in prepuščen samemu sebi. Stiri petine vseh Slovencev žive na deželi. S poljedelstvom se preživlja 700.000 ljudi. Tako velika večina izobražencev ve prav malo ali pa noče vedeti o socialnem položaju našega podeželja. Ti menijo, da gospodarsko vprašanje naše vasi ni pereče. Nasprotno pa je nastrojena današnja študirajoča mladina, ki teži za tem, da naveže z ljudstvom čim tesnejše stike. Zanimajo se in proučuje našo vas, ki je tudi v gospodarskem pogledu temelj našega narodnega življenja.

ro se forsira izvoz banaškega žita, plačujemo mi naše žito 3krat tako drago, kakor je svetovna tržna cena. Nam je naš domači kruh predrag. Slovenija kupi letno za 80.000.000 din kruha. Plača pa zanj 50.000.000 din več kot bi bila prava cena na podlagi svetovne tržne cene žita.

Prehrana prebivalstva je najvažnejši dejatelj za narodovo moč. V krajih, kjer ljudstvo gladije, je mnogo več telesno nesposobnih in tuberkuloznih ljudi. V svetovni vojni se je tudi izkazalo, da zmaga je gospodarska blokada, dočim lačni propadajo ali pa se upro. Tega so se že zavedali rimski imperatorji, ki so s kruhom osvajali svet. Dejstvo, da je slabo hranjen narod telesno in kulturno zaostal, je staro kakor človeška zgodovina. Prehrana pa ni v vseh krajih Slovenije enaka. Najslabše se hranijo Haložani, Kočevci in Prekmurci, dočim se godi bolje Gorenjcem, Savinjski dolini, bogatejšim obavskim krajem Dolenjske in krajem, ki leže neposredno v bližini industrijskih središč. Gorenjec porabi letno 180 kg kruha, Dolenjec do 200 kg. Haložan pa poje le 70 kg. Mesa pojedó ponekod po 60 kg letno, Kočevci ga porabi le 8 kg, Prekmurec polovico tega, Haložan ga vidi le ob največjih praznikih. Pri tem pa je treba upoštevati še raznolikost podeželskega prebivalstva. Namreč posamezni dobro stoječi kmetje nas lahko presenete z zadovoljujočim načinom življenja. Toda to so dobro stoječi poedinci, medtem ko žive nižje plasti: dninarji, viničarji, sezonski delavci, bajtarji in drugi toliko bedneje.

Epilog poroke Kitajca s Srbkinjo
Kitajec Čo Čing Po je edini svojih rojakov, ki se je oženil s Srbkinjo. Prišel je v Beograd in tu sta se zaljubljena pred leti poročila. Zakon je bil sprva zelo srečen. Dobila sta hčerko, Kitajec je bil še bolj zaljubljen v svojo ženo. Bavil se je s trgovskimi posli, denar se mu je kopičil. Zadnje čase je kupčija pojenja-vala, mož je začel v plačilne težkove in dolgove. Med zakonema je prišlo do nesoglasij. Pred dnevi je Čo Čing pograbil hči in izginil. Za njim je izginila vsa kasa sled. Njegova soproga Danica Čo Čing je prijavila zadevo policiji ter terja otroka zase. Na vsak način se pa hoče ločiti od moža—Kitajca ...

Ob tednu
(Nadaljevanje z 2. strani.)
žitvenemu odboru moč, da v slučaju potrebe lahko sestavi novo 1. točko, na drugi pa mu z resolucijo odzemaajo to pravico. Toda v "provizoričnih pogojih" so še nekatere druge točke, ki so potrebne modifikacije. O teh spregovorim prihodnjic.

Kroavi politični izgredi v Mehiki
Hermosillo, Sonora, Mehika, 17. jun. — Ena oseba je bila ubita in več drugih ranjenih v izgredih, ki so se pričeli pri tukašnji železniški postaji, ko je Juan Andreu Almanaz, predsedniški kandidat protivladne grupe, prišel sem iz Nogalesa, da govori na političnem shodu. General Francisco Borguez je dejal, da so politični nasprotniki nameravali umoriti Almanaza.

Nadškofo apelira na Italijane
Zaupajo naj Mussoliniju v vseh ozirih
Rim, 17. jun. — Nadškofo Carlo Margiotti v Gorici je v svojem pastirskem pismu apeliral na vernike in duhovnike svoje nadškofije ter Italijane na splošno, naj zaupajo Mussoliniju in se pokoré vsem njegovim ukazom. Nadškofo pravi, "da Mussolini vodi vojno v korist italijanskemu ljudstvu. Italija ne more nadalje eksistirati v svojih tesnih mejah. Ona mora podreti krivične meje in iskati izhoda. Z božjo pomočjo bo dosegla vse svoje cilje."

Senator Pittman okrcal Lindbergha
Washington, D. C., 17. jun. — Senator Key Pittman, demokrat iz Nevade, je okrcal letalca Charlesa A. Lindbergha in ga pozval, "naj da breo svojim političnim svetovalcem, ki ga izrabljajo za svojo propagando, zaeno pa naj stopi v službo federalne vlade kot letalski veščak." Pittman je odgovoril Lindberghu, ker je slednji v svojem govoru po radiu svaril pred vojno historijo.

Nemci stokajo pod davčnim bremenom
Berlin, 17. jun. — Tu poročajo, da so nemški davkoplačevalci plačali 6.300.000.000 mark (okrog \$2.520.000.000) vladni v zadnjih treh mesecih preteklega leta. Ker je imela Nemčija takrat 80.000.000 prebivalcev, pomeni, da je moral vsaka oseba plačati davek v vsoti \$126.

Rim se zaščitil pred napadi iz zraka
Rim, 17. jun. — Avtoritete so odredile nadaljnje korake v interesu zaščite prebivalcev pred letalskimi napadi. Sloviti Kolizej in drugi monumenti so bili spremljeni v zavetja pred bombami. Samo v Kolizeju bo našlo zavetje več tisoč ljudi.

Muščica gospodarja Warren K. Billingsa
Delavski obrambni leg. Poleg Billingsa je njegova žena.

Socialno zavarovanje za delavce

Socialno-varnostni zakon (Social Security Act) je postava, ki jo je kongres sprejel. Ustanavlja dve vrsti socialnega zavarovanja — zavarovanja proti brezposelnosti in starostno oziroma posmrtninsko zavarovanje za delavce in njihove družine. Nadalje oskrbuje za javno pomoč potrebnim stareem, potrebnim slepecem in odvsnim otrokom.

Socialno-varnostni zakon je bil sprejet 1. 1935 in spremljen 1. 1939. Sledeči je eden izmed vrste člankov, ki razložijo našim čitateljem njihove pravice, koristi in dolžnosti pod starostnimi in posmrtninskimi določbami tega zakona.

Članek 10.

Zavarovalninska plačila, ki jih delavec in njegova družina more dobiti pod starostnimi in posmrtninskimi določbami socialno-zasčitnega zakona, so odvisna od količine plač, dobljenih za delo v podjetjih, ki morajo biti zavarovana po tem zakonu. Zato vlada drži zapise o teh plačah v obliki posebnega, zaupnega računa — "socialno-zasčitnega računa" (Social Security Account.)

Ako imate socialno-zasčiten račun pri vladi, tedaj imate listek s številko tega računa — morda ga imate v svojem žepu, morda pa kje shranjenega doma. Listek vsebuje vaše ime in številko, ki je bila dana vašemu socialno-zasčitnemu računu. Listek je nekaj ključ za vaš račun, ki ga držite, da se identificirate, ko pride čas, da izterjate svojo zavarovalnino.

Ako nimate listka s številko socialno-zasčitnega računa in delate oziroma nameravate delati za mezde ali plačo oziroma provizijo ali pristojbino v kakem poslu ali industriji, bi morali takoj zaposliti Social Security Board za računsko številko. To se naj stori, pa naj bo podjetje ali delavnica še tako majhna, tudi če se edina oseba, ki je tam uposlena.

Da napravite prošnjo, vprašajte najbližji urad Social Security Boarda ali poštni urad oziroma pisarno delavske organizacije ali svojega delodajalca, naj se vam da potrebna tiskovnica. Ista se zove "Prošnja za številko socialno-zasčitnega računa" (Application for Social Security Account Number). V tej tiskovnici podajte zahtevane informacije, namreč polno ime, kdaj in kje ste se rodili, poslovno ime vašega delodajalca, imeni očeta in matere itd. Te informacije bodo pomagale dokazati vašo terjatev, ko boste 65 let stari, oziroma terjatev družine za slučaj vaše smrti.

Ko ste izpolnili prošnjo, pošljite jo po pošti oziroma izročite jo osebno najbližjemu uradu Social Security Boarda, pa dobiti v odgovor listek s številko socialno-zasčitnega računa. V tem listku je vaše ime, kakor ste ga navedli v svoji prošnji, in številka, ki jo je Board dal vašemu računu. Številka je potrebna, da se vaš račun drži posebej od računov drugih ljudi, ki utegnejo imeti silično ime. Morate imeti le eno številko in račun se bo vedno držal pod latim ime-

nom, razun ako vi hočete, da se ime spremeni.

Shranite svoj listek in radi previdnosti zapišite številko nekje, kjer jo morete vedno najti. In povejte vsakemu delodajalcu, kaka je vaša številka. Povejte to vsakemu delodajalcu, pri katerem delate. On jo mora imeti, kajti vlada zahteva od njega, da naznaní, koliko vam je plačal in pri tem on mora prijaviti vaše ime in tudi vašo računsko številko.

Vlada potrebuje ta poročila vašega gospodarja, da sestavi vaš socialno-zasčitni račun. Znesek vaših plač, ki je razviden iz teh poročil, je vam kreditiran v tem računu. Ko postanete 65 let stari ali več in zahtevate pokojnino, Social Security Board nasteje vse plače, ki so bile prijavljene za vas, da najde, koliko bodo znašala vaša zavarovalninska plačila.

Da pa ugotovite, da se vaš račun pravilno vodi ves čas, bi morali od časa do časa vprašati Social Security Board, kako stoji vaš račun. To morete zlahka storiti, kajti meseca julija vsakega leta Board daje na razpolago dopisnice, ki jih morete izpolniti in vpsolati, da izveste, koliko plač je bilo zapisano na vaš kredit. Drugeče morete vprašati za te vsak čas. Board vam da poročilo o vašem računu. Vi ga morete primerjati s svojimi davčnimi pobotnicami (ki tudi prikazujejo znesek plače) oziroma s kakršnimikoli zapiski, ki jih sami držite. Ako mislite, da je kje kaka pomota, morete zahtevati, da se popravi. Morete dobiti te dopisnice od svoje podružnice Social Security Boarda in morda tudi od svoje unije.

OPAZKA.—Starostni in posmrtninski zavarovalni sistem se razteza le na delavce, ki zaslužijo mezde ali plače, in na njihove družine, ki imajo potrebne kvalifikacije pod tem sistemom. Naj se ta ne meša z javno pripomočjo, federalno - državnim sistemom, ki daje pomoč osebam, ki so v potrebi — starcem, slepecem in odvsnim otrokom. Za informacije o zavarovalnem sistemu vprašajte pri najbližji podružnici Social Security Boarda. Za informacije o javni pripomoči pa vprašajte pri najbližjem uradu za socialno oskrbo (public welfare).

Nadškofo apelira na Italijane
Zaupajo naj Mussoliniju v vseh ozirih
Rim, 17. jun. — Nadškofo Carlo Margiotti v Gorici je v svojem pastirskem pismu apeliral na vernike in duhovnike svoje nadškofije ter Italijane na splošno, naj zaupajo Mussoliniju in se pokoré vsem njegovim ukazom. Nadškofo pravi, "da Mussolini vodi vojno v korist italijanskemu ljudstvu. Italija ne more nadalje eksistirati v svojih tesnih mejah. Ona mora podreti krivične meje in iskati izhoda. Z božjo pomočjo bo dosegla vse svoje cilje."

Muščica gospodarja Warren K. Billingsa
Delavski obrambni leg. Poleg Billingsa je njegova žena.

Margiottije apel se objavili vsi rimski listi. Izjema je bil le Osservatore Romano, - uradno glasilo Vatikana.

Delegatje na konvenciji jeklarske unije (CIO), ki se je nedavno vršila v Chicagu. Konvencija se je izrekla za organizatorično kumpunjo med delavci v tovarnah "Malega jekla."

Delegatje na konvenciji jeklarske unije (CIO), ki se je nedavno vršila v Chicagu. Konvencija se je izrekla za organizatorično kumpunjo med delavci v tovarnah "Malega jekla."

Irske politične grupe se združujejo
Valera naglasil potrebo enotnosti
Dublin, Irska, 17. jun. — Čez 40.000 ljudi se je večeraj zbralo na shodu, na katerem so govorili premier Eamon de Valera, William Cosgrave, vodja opozicije, in delavski vodja William Norton o vojni situaciji. Shodu je predsedoval Francis Fahy, predsednik irskega parlamenta. Shod je bil sklican, da demonstira narodno solidarnost z ozirom na pretečo nevarnost invazije in odločnost ljudstva v odporu.

De Valera in Cosgrave nista nastopila skupno na prireditvah že od 1. 1921, ko sta se sprla, ker je Irska sprejela status dominiona od Velike Britanije. Oba sta bila navdušeno pozdravljena od množice. Dokaz narodne enotnosti je bil po več letih ponovno demonstriran. Valera je v svojem govoru naglašal, da je narod v nevarnosti in da ta postaja večja od dneva do dneva. "Sedaj ni čas za diskuzijo glede svobode, ko se slišijo grožnje, da bo zadržta," je rekel Valera. "Irska ne sovraži nobenega ljudstva. Ona ne more odločati v tem konfliktu. Ljudstvo se mora boriti le za svoj obstanek in ohranitev svobode."

Cosgrave je v svojem govoru svaril poslušalce, naj se ne udajo jelo lužijam, da se bo vse dobro izteklo. Ako bo Irska prebrodila krizo brez izgube svobode, tedaj bo morala skrbeti, da bo imel sleherni koristi.

Norton je govoril o aličnih stvarih, Fahy pa je naznanil, da se je 50.000 mož prijavilo za vojaško službo in narodno obrambo v zadnjih dveh tednih.

Kako je mornarjem v tesnih podmornicah
Življenje posadke v podmornicah ni lahko in so se strokovnjaki dolgo trudili, kako bi ga kolikor toliko olajšali. V eni podmornici je toliko ljudi, da ne pride na enega človeka več kakor en kubični meter zraka. Prezračenje in prečiščevanje zraka je odvisno od tega, ali je podmornica pod vodo ali na površju.

Če plove podmornica na morskí površini, se notranost zračí z mehaničnim odstranjevanjem pokvarjenega in dovajanjem svežega zraka. To opravlja ena sama odprtina. Številni kontrolni aparati omogočajo nadziranje pravilne ventilacije.

Ko se podmornica potopi, je vse na njej hermetično zaprto in pojavi se problem prezračevanja z vsemi težkočami. Z dihanjem članov posadke se tvori veliko količine ogljikovega dvokisa, kisik pa se redči, oziroma pretvārja. Na manjši podmornici, ki nosi 33 članov posadke, je po 18 urni vožnji pod vodo 3% ogljikovega dvokisa, kisika pa samo še 18%.

Zrak se kvari tudi zaradi raznih aparatov in zaradi izhlapevanja goriva in mazil. Ko se količina ogljikovega dvokisa povzpne na 1%, ga odstranjujejo z spuščanjem zraka skozi posebne filtre. Ko je kisika manj ko 18%, je treba dovajati nove

količine svežega kisika. V ta namen služijo specialni generatorji in steklenice z zgoščenim kisikom. Razmerje kisika v zraku kontrolirajoz manometri.

Vodiki, ki ga proizvajajo akumulatorji, je pri 7% eksploziven. Zato imajo podmornice posebne aparate, ki regulirajo množino vodika in odstranjujejo nevarnost eksploziji. Mikroba v zraku uničujejo z raznimi antiseptičnimi sredstvi.

Delovanje različnih aparatov, bivanje številnih ljudi v enem samem nabitom polnem in popolnoma zaprtem prostoru, še poveča temperaturo. vročina je neznosna posebno poleti ali pa v tropskih predelih. Vsemu pa se pridruži še para in vlaga v zraku. Tudi za odstranjevanje vlage imajo številne pripomočke.

V podmornicah se uporabljajo nizka ali visoka letišča. Za spanje imajo posebne obleke, podobne pižamam. Obleka posadke je prilagojena zemljepisni širini, v kateri plove podmornica. V tropskih morjih imajo mornarji kratke hlače, srajce in sandale. Vprašanje življenjskih potrebčin je na podmornicah najvažnejše. Podmornici se lahko založi s svežo hrano samo za tri dni. Za daljša potovanja je potrebna konzervirana hrana. Daljša prehrana s konzervami je združena s kvarnimi posledicami: slabljenje teka in organizma. Zato posvečajo prehrani veliko pažnjo in gledajo na to, da je raznovrstna in bogata na vitaminih.

Dokler je podmornica na površini, kuhajo kakor navadno, pod morskó gladino pa samo z elektriko, da ni dima in neprijetnega smrada. Mornarji na podmornici se umivajo s posebnim milom za morskó vodo. Da ostane telo sveže, se tuširajo z morskó vodo. Na zdrave posadke polagajo posebno pažnjo. Poleg rednih zdravniških pregledov so vsaki šest mesecev vsi posadniki pregledi vseh članov posadke s pomočjo pljučne radioskopije.

Senator Pittman okrcal Lindbergha
Washington, D. C., 17. jun. — Senator Key Pittman, demokrat iz Nevade, je okrcal letalca Charlesa A. Lindbergha in ga pozval, "naj da breo svojim političnim svetovalcem, ki ga izrabljajo za svojo propagando, zaeno pa naj stopi v službo federalne vlade kot letalski veščak." Pittman je odgovoril Lindberghu, ker je slednji v svojem govoru po radiu svaril pred vojno historijo.

Nemci stokajo pod davčnim bremenom
Berlin, 17. jun. — Tu poročajo, da so nemški davkoplačevalci plačali 6.300.000.000 mark (okrog \$2.520.000.000) vladni v zadnjih treh mesecih preteklega leta. Ker je imela Nemčija takrat 80.000.000 prebivalcev, pomeni, da je moral vsaka oseba plačati davek v vsoti \$126.

Rim se zaščitil pred napadi iz zraka
Rim, 17. jun. — Avtoritete so odredile nadaljnje korake v interesu zaščite prebivalcev pred letalskimi napadi. Sloviti Kolizej in drugi monumenti so bili spremljeni v zavetja pred bombami. Samo v Kolizeju bo našlo zavetje več tisoč ljudi.

V senci albanskih planin

Prigode slovenskega vojaka v Makedoniji

Spisal Ivan Jontez

Bogme, jaz jim ne bi rad prišel živ v roke, rajši bi si sam pognal kroglo v glavo, kajti živega te tako ali tako ne puste, ko te dobe v svoje krvave kremplje! In pred dobrim mesecem dni so tamle gori v hribih napadli obmejno graničarsko patrolo ter jo pokosili do zadnjega moža! Sto in sto takih zgodb bi ti lahko povedal...

Janeza je zabeležilo pri žolodcu, njegovi tovariši so se pa začeli plašno spogledavati. Pa se je Janez brž opogumil. "Pretrava, da bi fanfe oplašil, da ne bi zaostajali!" si je rekel v mislih. Narednik, kot bi bil uganil Janezove misli, se je zasmejal. "In ne misli, da pretiravam! Kar sem ti povedal, je čista resnica. Sicer se boš pa o tem lahko še prepričal v Debru... No, a nam se jih ni treba bati, trideset nas je in sami junaki," se je posmehljivo ozrl po četi; "in pušk in municije nam ne manjka. Tako velike čete si ne bi upali napasti kačaki. Brez skrbi!"

Nekje med gorami se je oglašil dolg, zamolkli klic, kmalu za njim drugi, tretji, vsak iz druge smeri. Rekruti so se plašno spogledali. "Kačaki!" je zatrepetalo v njihovih očeh in nekateri so začeli smetati z ramen puške.

Narednik se je zasmejal. "Pastirji se pogovarjajo z gore v goro," jih je pomiril. "Morda so nas opazili, pa si to novico javljajo. Pastirski brzojav. Seveda ni izključeno, da so brzojavke namenjene kačakom..."

Janez je podražil Črniča: "Fant, zdaj se pa le vzeji in v božjem miru zaspi... Morda se potem vidimo v Mohamedovem rajju..."

Črnič ga je samo strupeno pogledal in v njegovih drobnih temnih očeh je videl Janez črno pretnjo, ki jo je pa v mislih odpravil s pomilovalnim vzklikom: "Revše, kdo neki se te boji!..."

Zaostajal pa ni več nihče. Blizu poldneva so dospeli do ovinka, kjer se je cesta obrnila na levo in se cepila na dvoje: k staremu kamenitemu mostu, ki je nekod v drznom loku spajal skalna bregova Črnega Drima, ki se na tem mestu obrača med pečevjem na zapad, da se pol kilometra nižje zopet obrne proti severu ter nekaj časa široko različi po zeleni ravnini dela mejo med Jugoslavijo in Albanijo, dočim vodi desni odcetek ceste navzdol k mnogo nižjemu lesenemu mostu, ki spaja bregova reke, odkar ni več starega mostu. Na desni so uzrli zeleno dolino, ki se je vlekla proti vzhodu in po kateri je brzela čista, vedno mrzla Radika, ki se je tam doli pod njimi razigrano metala razpenjenemu Črnemu Drimu v naročje. Onstran Črnega Drima je stalo na vrhu skalnatega griča kamenito polopje, pred katerim je bilo opaziti nekaj vojakov.

"Spiljski most," je pokazal narednik na lesenem most. "Na griču na oni strani je stražnica. Most je zaradi bližine albanske meje in ker je to edina vozna cesta, ki veže Debar z ostalim svetom, stalno zastražen. Do umika leta petnajstega je bil v rabi stari kameniti most, katerega ostanke vidite tamle na levi." Janez je z zanimanjem opazoval pokazane ostanke na obeh bregovih ter si v mislih ustvaril nekdanjo silko skalne soteske Črnega Drima. "Nedvomno je bil pogled mnogo slikovitejši," si je mislil, glasno pa poizvedoval: "Ste ga pognali v zrak, narednik?"

"Da. Švabi je bilo treba zapreti pot za nami. Videl sem, kako se je bil most nenadoma zavil v oblak, nakar je votlo zabobnelo. Ko se je oblak razkadil, ni bilo več ponosnega loka,

preko katerega smo bili prišli na drugo stran reke. In jaz sem si tedaj v mislih rekel: "Po tej poti se ne bomo vrnili!" In se nismo."

Ceta se je spustila nizdol proti mostu, ga prekoračila ter zavila na desno. Pri tem je minila stražnika, ki je stal pod grčem ob mostu ter jih radovedno gledal. Nato so dobro uro počasi korakali po zložno napeti cesti vzdolž Radike. Na levi so jih pozdravljali dokaj strmi vinogradi. Na nasprotnem bregu Radike so se vzpenjale proti nebu opustošene rjave gore, strahovito razorane od hudournikov, ki ob nalihvih derejo njihova pobočja ter odnašajo s seboj rumeno ilovico, ki jo potem Črni Drim odlaga v Jadrano in ustvarja novo celino.

Potem so zavili zopet na levo, so vzpeli po strmih, prašnem klanecu — in pred njimi se je razprostirala nekaj kilometrov široka pusta planota, oblivana od dveh rek in prislonska k širokemu gorskemu hrbtu, ob čigar vznožju je ždelo skromno mestce, iz katerega je štrlelo pet koničastih minaretov in čokat kameniti zvonik pravoslavne cerkve.

"Naš cilj," je dejal narednik ter si šel z velikim rdečim žepnim robcem preko potnega obraza; "Debar."

"Hm..." Janez je izpod zgrbančenega čela ošinil mestce pod široko podstavljeno, golo planino Krč ter šel z razočaranim pogledom preko ožgane planote iz rdeče rumene ilovice, katere očitno ni posebno prijala niti ščavju in koprivam. "Zdaj smo pa res v puščavi! Z dežja pod kap... V tej puščobi bi niti rad ne umrl..."

Slednjo opazko mu je izvalil pogled na obširna muslimanska pokopališča, ki obkrožajo mesto, da se je videlo Janezu kot vas živih sredi mesta mrtvih "Sicer pa," je nevedno godrnjal, "tale svet menda sploh ni za drugo rabo kot za grobove... Vrag te vzemi, Debar, ker razočaral si me do kosti!"

Pred mestom je narednik ustavil svojo četico. "Zdaj, dečki, si pa zapnite bluže, zategnite pasove in se vzravajte, da ne bomo vkorakali v Debar kot čreda šepavih krav!" In da fante podžge, je dodal z nasmeškom: "Dekleta vas bodo videla..."

Janez se je vzravnil ter si ničemurno pogladil rumene brčice.

Toda ko so strumno vzravnan korakali po z debelim okroglim kamenjem tlakovani glavni cesti, ki od vzhoda na zapad seka mesto na dvoje, se je zdelo mesto kakor mrtvo. Iz stranskih ulic se je priklatlilo nekaj velikih psov, videli so nekaj razčepanih bosonogih paglavcev, ožganih od sonca kot cigantki, srečali so nekaj temnopoltih domačinov v opankah in zakrpanih hlačah in telovniki iz rjavega domačega sukna, tudi so videli nekaj vojakov in oficirjev, ženske pa nobene. "Pa se postavljaj, če se imaš komu!" je zagodrnjal Janez, a se kmalu spet vzravnil, češ, nemara ga vidi dekleta skozi okna... "Kdo bi tudi hodil na ulico v tej paaji pripeki!" se je potolažil, upajoč, da se ni vzravnil zaman.

Ustavili so se na obronku mesta pred splotjem polkovne komande. Pol ure pozneje so vedeli, da so bili dodeljeni četrti stotnjici. Narednik Joca se je poslovil. Njegova naloga je opravljena in jutri se bo vrnil v Ohrid. Ali naj koga pozdravi?

"Podnarednika Jova!" se je oglašil Janez. "In poročniku Sorcu povejte, naj pazi, da ga ne bo vzel vrag preje kot mene..."

(Dalje prihodnjič)

Kočevska je lepa

Vem, da poznate Kočevje in Kočevsko. Natanko veste, da leži približno na sredi poti med Ljubljano in Sušakom. Ogledali ste si jo skozi okna avtobusa in v spominu vam je ostal od nje strah zaradi slabih cest in morda še gozdovi in male, skope njive ob cesti. Morda vam je še kdo povedal, da je mesto sedež sreza, da ima gimnazijo in blizu nekje rudnik s slabim premogom, ter da so gozdovi polni medvedov, veprov in volkov, ki prihajajo v hudih zimah celo v bližino mesta. Če vas je slučajno kak opravček zanesel v Kočevje, potem veste povedati še o zgodovinskih kočevskih kavarinah in kinu, ki ravno takrat ne igra, ko bi se iz dolgočasnja radi zatekli vanj. V taki ljubljanski zakatni gostilni ste se morda seznanili tudi s Kočevjarjem, krošnjarjem, ki je v Kočevju samem redkast. Tu namreč krošnjarijo Ličani. To pa je tudi približno vse, kar veste o Kočevju in Kočevski. In zdaj imate eno samo željo še, da bi čim prej pobegnili od tod.

Toda s pokrajino je kakor s človekom. Sreča človeka, ki se ti v pol ure odkrije in te očara, da z navdušenjem govoriš o njem, dočim poznas drugega leta in leta in še ko se ločiš od nje-

ga se zaveš, da si ga vzljubil, ne da bi sam vedel, kako in zakaj. Tako je tudi s Kočevsko. Šele po letih se ti razkrije, kajti njen kras je trd in njeni gozdovi so globoki in molčeči. Toda nekega dne se zaveš, da čisto podzavestno usmerja svoje korake na pomlad proti Corpus Christiju k brezovemu gozdu za njim, s katerim Cankarjeve breze v Tivoliju (oprosti, dragi Cankar!) ne vzdrže primere, ali pa se zatekaš na sončne poti Sahna, ki se tiho in samotno vijejo med nizkimi grmiči. Drugič se napotiš proti Rožnemu studencu, ki ima tudi v najbolj vročem poletju imenitno, hladno vodo, in potem dalje po z mahom pokritih stazah v hladne gozdove. To so sprehodi. Seveda ne vsi. Če te na njih strah urévaljke samotne, potem si vzemi s seboj spremeljvalca ali spremeljvalko, ali pa navdušeno žvižgaj. Vsa tak sprehod lahko zaključiš v tej ali oni gostilnici. Kajti ni je tu vasi brez nje. Čeprav kraji sami niso vinorodni in ljudje le zmerno pijejo.

Z izleti je drugače. Najbolje je, če vzameš s seboj nahrbtnik s hrano za dva dni. Ni namreč gotovo, da se na pr. na poti na Rog nekje ne izgubiš. Kar se tiče Sv. Ane ali Sinjega vrha, je ta opasnost manjša, kakor tudi kar se tiče vrha, na katerem se nahajajo razvaline gradu celjskega grofa Friderika. Ta si je namreč pred kakimi pet sto leti na vrhu hriba tik nad Kočevjem zgradil trdnjavo, v katero je akrlj Veroniko, ki bi je krvniki nikoli ne dosegli, če bi jo tudi pustil tam. Sicer pa Veronika sama nad gradom, ki ima zelo lepo lego in lep razgled, najbrže ni bila preveč navdušena. Kajti, prvič je bil Friderik predaleč, in drugič — spodaj v dolini so živeli kmetje, ki so se meni nič tebi nič včasih uprli in izropali žitnico, ki je stala blizu današnjega kolodvora, tam, kjer zdaj teče tovarna za skno. Če živi v dolini kak potomec plemenitih grofov, kakršni so Tcherčani, o tem zgodovina molči. Sicer pa plemstvo danes itak ni več nekaj imenitnega. Zato si nikar ne belite glave s takimi vprašanji; marveč se obrnite raje proti zapadu in si poiščite Ledeno jamo, ki je po svojem vednem ledu imenitnejša od vseh nekdanjih grofov. Če ste ljubitelj roš, malo pazite med potjo, da ne pohodite redke cvetlice — zlatega jabolka. V jami sami pa le hodite navdušeno od enega konca do drugega. Kajti samo tako si jo lahko temeljito ogledate. Prč ledeno skorjo je namreč globok prepad in ni vrh, da bi v želji po spoznanju njenih tajnih globin skozi kako odprtino ne zdrsnila vanj. Za nepočetno lobanjo ne garantiram, prav

Begunka s svojimi otroci, ki je morala pobegniti iz vasi, katero so napadli nemški bombniki.

tako tudi ne za nezlomljeno nogo, če se neprevidno zrinete skozi vhod Leonorine jame, ki leži dobro uro stran od Ledene jame; kajti takoj za vhodom vodi jo v globino spolzke lesene stopnice k prižnici in zavesti iz sige in k malemu jezercu z imenitno pitno vodo. Kako velika je jama, ne vem, ker svetloba treh karbidnih svetilk ni bila dovolj močna, da bi dosegla njen strop in zajela vse štiri stene. Če so človeške ribice v njej, mi ni znano. Te so včasih živle v Željuzkih jamah — pol ure od Kočevja. Kake posebne jamske pajke ali ostanke pradavnih jamskih človečnjakov doslej, v kolikor mi je znano, tudi še niso tu odkrili. Pač pa so odkrili jamo Treh bratov s prekrasnimi kapniki, in studenčkoma, ki si ju nazaj grede lahko ogledate, seveda, če ne grešite poti. Na starih specialkah je namreč kraj, kjer leži Leonorina jama, označen kot pragod, ki pa je, vsaj mene, zelo razočaral. Čeprav ne manjka tu, kakor tudi sicer ne po kočevskih gozdovih, ogromnih smrek.

Z izleti še nismo pri kraju. Okoli Kočevja je namreč še vse polno zanimivih izletnih točk. Tako na pr. Krempa z narcisi in rododendronom, ki pa ne cveteta istočasno, in s prelepim razgledom na hrvatsko stran proti Kolpi. Ta razgled je seveda najlepši s skale, raz katere lahko za večno padeš v naročje bratske zemlje in bližnji Krokac (ne ptič, pač pa vrh), ti molče trobental bo: memento mori.

Če si zelo radoveden, lahko napraviš še kratek izlet izven Kočevske preko Krempe v Čaber, si mimogrede ogledaš Čabrančico, ki jo zemlja v slapu bruha iz sebe in ki dela čedne slapove, predno si med gorami utere pot do Kolpe, katere izvir je tudi čisto blizu. Nazaj grede ti svetujem, da napraviš ovinek in se mimo Fare in razvalin Kostelskega gradu spet vrneš na Kočevsko. Ne bo ti žal, zlasti če potuješ jeseni. Na uho povedano — tu rasto namreč najboljše hruške, ki si jih tvoj žolodec le more pozeleti in piješ najboljšje mleko, ki si ga moreš zamisliti. Male, rjavo-bele kraviče, ki jih

srečuješ med potjo, naj te ne napravijo skeptičnega — skrivnost dobrega mleka ni toliko odvisna od barv kot od mlekarja, ki pa jih tu daleč naokoli ni. Tudi pred divjimi prašiči si tedaj varen, kajti, ob vsaki nji, posejani s koruzo in krompirjem — drugo v teh krajih itak ne rase — gore zvečer ognji, ki jih stražijo kmetje. Tudi na teh izletih se lahko odpočiješ in si nabereš novih moči v gostilnah.

Na izletih niso važne samo pokrajine, skozi katere romaš, marveč tudi ljudje in prenočišča. Kar se teh posejnih tiče, dobiš poceni čisto sobico v vsaki gostilni, ali pa, če ti je ljubše, imenitno dišečo mrvo v kozolcih — zaostaj.

Z ljudmi pa je tako kakor z odmevom. Če zakličeš lepo, imaš lep odmev in obratno. Sicer pa govore po Kočevskem eni slovensko, drugi kočevsko. Pri teh poslednjih opraviš tudi s slabšo nemščino; čiste namreč ne poznajo drugače kot v politiki, s katero so se v zadnjih letih zelo okužili, ne vem ali po kaki človeku opasni golazni ali po čem drugem. Sicer pa so tu ljudje čisto podobni drugim ljudem. Po zunanosti in običajih. Se namreč rode, ljubijo in menda tudi umirajo. Kočevjarji imajo tudi svojo narodno nošo, ki so jo posneli po belokranjski, in svoje narodne pesmi. Narodno nošo premorejo samo bogati, ki jo oblečejo ob izrednih slavnostih,

Listening to PALANDECH'S YUGOSLAV-AMERICAN RADIO BROADCAST Every Saturday, 10 to 11 P. M. STATION WHP CLASSICAL and FOLK MUSIC

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerne, unijako delo prvo vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 SO. LAWDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

kot je bila na pr. šeststoletnica prihoda Kočevjarjev v naše kraje. Ti takrat tudi pojejo narodne pesmi, ki sicer spe spanje pravičnega po raznih kočevskih koledarjih kajti edino bogastvo teh krajev — gozdovi — leži nedotaknjeno, menda samo zato, da ga nedomaćin lahko občuduje.

Se to naj vam povem: Kočevska je lepa, — kadar sije nanjo solnce, da se belo blešče male hišice; nič manj pa ni lepa, kadar je zavita v gosto, sivo meglo, kajti, ko se potapljaš vanjo, se ne moreš otresti občutka nečesa neznanega, skrivnostnega in skoraj grozotnega, občutek, ki ti ga tako polno daje le redko katera pokrajina. In še to vam povem: kadar boste to, od sveta tako oddaljeno, od boga in ljudi pozabljeno pokrajino spoznali do dna, ne boste vzklikli tako kot kje v Dubrovniku ali Nizzi od navdušenja ah in oh, marveč se ji boste samo tiho nasmehili, kakor se ji nasmehni sonce v jeseni, in jo vzljubili.

Meta Koren.

HUMOR

Pesimistka

Mlada žena je rodila sinčka in zdaj se strahovito pritožuje, ker bi rajši imela hčerko. Babica jo skuša tolažiti:

"Draga gospa, veseli bodite, da je fant! Ko dorastejo, si navijajo lase, barvajo obraz in lepijo ponarejene trepalnice!"

"Da," se ni dala potolažiti mlada mamica, "fantje so pa še slabši, ker hodijo okrog s takšnimi dekletji!"

Tujski vodnik

"Tukaj, drage dame in gosde", razlaga neki tujaki vod izletnikom, "vidite posteljo, kateri je spal Napoleon."

"Oprostite," mu neki izlet seže v besedo, "saj to je ven bidermajerska postelja!"

"In kaj potem?" odgovori vodnik samozavestno, "Napoleone je bilo namreč kaj malo mar kakšni postelji je spal!"

Skot v cerkvi

Med mašo vrže neki Skot pomoti v nabiralnik pol funta namigne, naj pride bliže cerkvenik s puščico in mu namine, naj pride bliže. Zasepeče mu na uho: "Plačal sem za leto dni prej!"

V šoli

Učitelj v šoli razlaga o klanah. Na koncu še enkrat pov: "Zlahtne kovine, kakor zlato in srebro, ne zarjave. Kdo zna povedati še kaj, kar ne zarjavi?"

Janezek: "Stara ljubezen, spod učitelj."

Nesporazum

"Moj sin, ki živi na Angliji, se je sijajno oženil. Pogledal sem se s hčerjo nekega bogatega trgovca s presnim maslom, je dobil zraven petdeset funtov!"

"Kaj pa bo s takšno množico presnega masla? Saj bo že kmalo postal?"

KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE

Cankarjeva družba v Sloveniji je za leto 1940 izdala sledeče tri knjige:

1. KOLEDAR, povečan in z bogato vsebino.
2. MARSELJEZA, spisal v spomin 150-letnice francoske Velike revolucije Herman Wendel.
3. SLOVENSKI POLITIČNI PROBLEMI. Spisal Anton Dermota.

Vse te tri knjige dobite poštnine pristo za \$1.

Velika zaloga drugih knjig v slovenskem in angleškem jeziku. Pišite po cenik

Knjigarna Proletarca

2301 So. Lawndale Ave. - Chicago, Illinois

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priložite eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to priložje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Druž. države in Kanado \$6.00	Za Člano in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in.....4.90	1 tednik in.....5.10
2 tednika in.....3.50	2 tednika in.....3.90
3 tednike in.....2.40	3 tednike in.....2.70
4 tednike in.....1.20	4 tednike in.....1.50
5 tednikov in.....nič	5 tednikov in.....1.50

Za Evropo je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral listi član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znatiati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2357 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družstva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družstva št.....

3).....Čl. družstva št.....

4).....Čl. družstva št.....

5).....Čl. družstva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....